

УДК 327.7:323(477.6-074)

І.М. Грідіна, В.А. Макаренко

**ГУМАНІТАРНА ДІЯЛЬНІСТЬ МІЖНАРОДНИХ НЕУРЯДОВИХ
ОРГАНІЗАЦІЙ В ДОНЕЦЬКІЙ ТА ЛУГАНСЬКІЙ ОБЛАСТЯХ
ПІД ЧАС ПРОВЕДЕННЯ АНТИТЕРОРИСТИЧНОЇ ОПЕРАЦІЇ ТА
ОПЕРАЦІЇ ОБ'ЄДНАНИХ СИЛ**

Стаття присвячена гуманітарній діяльності міжнародних неурядових організацій в Донецькій та Луганській областях в умовах військового конфлікту. Визначаються механізми та алгоритми дій надання масштабної гуманітарної допомоги міжнародними неурядовими організаціями під час збройного протистояння. Окреслюються проблеми, з якими стикаються МНО під час виконання гуманітарних функцій.

Ключові слова: *Міжнародні неурядові організації, Управління ООН з координації гуманітарних справ, тимчасово окуповані території Донецької та Луганської області, антитерористична операція, операція об'єднаних сил.*

Військовий конфлікт – це завжди гуманітарна катастрофа: жертви та руйнування, постійна загроза життю та обмежені права, втрата рідних та близьких, втрачені домівки та зламані долі. Гібридна війна проти України та пряма військова агресія Російської Федерації на Сході, тимчасова окупація окремих територій Донецької та Луганської областей п'ятий рік виснажують матеріальні та моральні сили держави. 4,4 мільйони осіб постраждалих, 3000 загиблих та 9000 поранених серед цивільного населення, більше 3,4 мільйони осіб стикаються з труднощами в отриманні продуктів харчування, доступу до води, житла, медичних та освітніх послуг, а відтак потребують гуманітарної допомоги та захисту. 60% населення, що проживають уздовж 457-кілометрової лінії зіткнення, регулярно знаходяться під обстрілами. Кожного місяця фіксується близько мільйона офіційних перетинів «лінії зіткнення», яка перетворилась на одну з найбільш забруднених у світі (!) мінами ділянок. За більше ніж чотири роки війни мільйони людей, разом з 1,6 мільйонами внутрішньо переміщених осіб (далі – ВПО), половина з яких люди похилого віку, вимушені робити неможливий (з огляду на здоровий глузд) вибір між їжею, ліками, домівкою, опаленням чи освітою своїх дітей [19].

Міжнародні спостережні та моніторингові місії вказують на нездатність людей справлятися із неочікувано тривалою «кризою» (так досі війна на Сході України визначається в бюлетенях міжнародних організацій). Параліч економічної активності у східному промисловому центрі України, перманентний ріст рівня безробіття (до 18% в «конфліктних» районах - дані за 2017 рік) потягнули за собою різке погіршення добробуту та рівня життя населення, його зубожіння. ВПО та приймаючі громади досі стикаються з економічною напругою. «Лінія зіткнення» перетворилась на фактичний кордон з негативними економічними та соціальними наслідками для цивільних осіб, що її перетинають. Обмеженість населення в доступі до основних послуг, спричинена нестачею заощаджень, примушують багатьох вдаватися до «негативних» практик виживання [19]. Додамо, що поряд з матеріальним виснаженням, не менш руйнуючим є виснаження психологічне, адже з втратою надій на політичне розв'язання конфлікту, втрачаються й людські здібності самостійно впоратися із соціальною травмою. В

подібних ситуаціях одним із засобів тимчасового вирішення проблеми стає гуманітарна допомога, зокрема міжнародна.

Аналіз діяльності міжнародних неурядових організацій, до завдань яких входить ліквідації наслідків конфліктів, їх спроможність не тільки надати матеріальну допомогу постраждалим у війні на Сході України, але й допомогти населенню в травматичних умовах виробити гідні стратегії виживання, є надзвичайно актуальною та нагальною проблемою. Вже зараз вона активно обговорюється вітчизняними та зарубіжними експертами, знаходить своє відображення в наукових публікаціях [2, 5, 11, 15]. Разом з тим, продовження конфлікту, невизначеність із термінами та засобами його врегулювання на Сході України, доля тимчасово окупованих та прилеглих до них так званих «сірих зон», поглиблюють стан гуманітарної катастрофи, наслідки якої чим далі, тим складніше подолати. Вивчення та аналіз діяльності в зоні конфлікту міжнародних неурядових організацій, досвіду їх роботи в подібних ситуаціях має неабияке значення для координації спільних дій з вітчизняними урядовими та громадськими інституціями щодо ліквідації наслідків конфлікту, стабілізації ситуації.

Емпіричною базою дослідження стали матеріали Офісу ООН з координації гуманітарних питань, Управління ООН з координації гуманітарних справ, міжнародних недержавних організацій, що діють в зоні конфлікту (переважної більшості - у прифронтових районах, адже з липня 2015 р. діяльність майже усіх організацій, за виключенням Міжнародного Комітету Червоного Хреста, на тимчасово окупованій території окупаційною адміністрацією була заборонена) під час проведення антитерористичної операції [13] та операції об'єднаних сил [12], матеріали засобів масовою інформації, особисті спостереження авторів тощо.

Правові засади та алгоритм надання гуманітарної допомоги населенню Сходу України міжнародними організаціями, як урядовими (Управлінням Верховного комісара ООН у справах біженців, Міжнародною організацією з міграції, Всесвітньою організацією охорони здоров'я та ін.), так і неурядовими (Міжнародною федерацією товариств Червоного Хреста і Червоного Півмісяця, «Лікарями без кордонів», «Врятуємо дітей», Міжнародним фондом Chiricli, Міжнародним фондом «Відродження» та ін.) докладно викладено у роботах вітчизняних дослідників [15, с. 802-814], документах ООН [9, 10] та навчальних матеріалах відповідних структур ООН [16]. Отже, коротко зупинившись на механізмах координації забезпечення гуманітарної допомоги, вважаємо за доцільне більш докладно зацентувати увагу безпосередньо на напрямках та результатах діяльності міжнародних неурядових організацій (далі – МНО) на Сході України, проблемах, з якими вони стикаються, взаємодіючи між урядовими та громадськими інституціями, адже Україна вперше стикнулася з проблемою надання масштабної гуманітарної допомоги міжнародними організаціями під час збройного протистояння.

Як було зазначено вище, масштаби гуманітарної кризи на Сході України надто великі, щоб будь-яка одна організація могла впоратися з нею самостійно, тому координація дій має важливе значення. Роль координатора у міжвідомчій координації справи надання гуманітарної допомоги в усьому світі виконує ООН. Заклади ООН, які ще не є присутніми в країні, повинні чекати запиту від уряду. Без такого запиту ООН не має права надавати допомогу. На відміну міжнародні неурядові організації не потребують запрошення для надання допомоги, але тим МНО, які ще не є присутніми в країні, може бути заборонено в'їзд в країну або доступ до роботи в певній області. Діяльність міжнародних неурядових організацій визначається законодавством держави реєстрації організації, також у ряді випадків укладаються меморандуми про співпрацю між організацією та відповідним міністерством/відомством держави. Разом з тим,

організація Міжнародного Червоного Хреста та Червоного Півмісяця (далі - МКЧХ) діє різними засобами. Так, МКЧХ має інституціональний мандат для надання допомоги в зоні міжнародних збройних конфліктів, за яким вона може пропонувати свої послуги урядам в національних збройних конфліктах, і це не вважається втручанням у внутрішні справи держави. Національні відділення і фонди МКЧХ відіграють велику роль у реагуванні на стихійні лиха і, як правило, можуть вже знаходитися в країні. Завдяки мережам їх добровольців та персоналу вони можуть реагувати дуже швидко [16]. Пріоритетом відносин нашої держави з МКЧХ саме зараз є співробітництво Комітету з Національним Товариством Червоного Хреста України у допомозі особам, постраждалим внаслідок конфлікту на Сході України. Наразі Комітетом відкрито шість офісів в нашій державі – в Харкові, Донецьку, Луганську, Сєверодонецьку, Маріуполі та Одесі. Організація активно задіяна у мобілізації ресурсів для постраждалих регіонів; зокрема, по лінії МКЧХ виділяється допомога українським родин, переміщеним особам та лікарням у вигляді матеріалів для ремонту житла (скло, бетон, покрівельні матеріали), продуктів харчування, теплого одяг, медичних матеріалів, ліків тощо [6]. Після загострення кризи в Україні, а згодом прямої військової агресії з боку РФ у 2014 р., почав працювати Офіс ООН з координації гуманітарних питань (ОКГП) [9]. Наразі співробітники цієї установи працюють у Києві та у місцевих відділеннях в Донецьку, Краматорську, Києві, Луганську, Маріуполі та Сєверодонецьку. Координатор з гуманітарних питань [10] є провідним партнером уряду в справі координації дій з міжнародним гуманітарним співтовариством. Координатор з гуманітарних питань очолює Національну робочу групу з гуманітарних питань – стратегічний орган, який спрямовує діяльність і підтримує взаємодію з державними та неурядовими партнерами. На додаток до організацій системи ООН, Національна робоча група з гуманітарних питань також опікується заходами, здійснюваними підрозділами Червоного хреста, місцевими і міжнародними неурядовими організаціями.

Гуманітарну допомогу в Україні на сьогодні координують шість кластерів, які відповідають напрямам гуманітарної допомоги. Кластерний підхід є основним інструментом гуманітарних суб'єктів для поліпшення системи координації. Існують глобальні кластери (загальною кількістю 11), які завжди активні, та внутрішньокраїнні кластери, які розгортаються за необхідністю під час кризи. Кластер – це група гуманітарних організацій з одного сектору гуманітарної діяльності, до якого може входити будь-яка кількість закладів ООН, неурядових організацій та відповідних урядових закладів на національному та субнаціональному рівнях. Працюючи разом, ці організації не тільки можуть надати більш ефективну допомогу постраждалому населенню, але й вони краще оснащені для координації своєї роботи із суб'єктами за межами свого сектору. Внутрішньокраїнні кластери є тимчасовими і розгортаються у випадку недостатнього потенціалу з координації на рівні країни, щоб запобігти прогалин та дублювання в наданні допомоги постраждалому населенню. Кластери створюються таким чином, щоб гуманітарні організації могли координувати ресурси, встановлювати пріоритети діяльності та визначати відповідні ролі та зобов'язання. Участь неурядових організацій у кластерах як на глобальному, так і на рівні країни має вирішальне значення, адже неурядові організації володіють оперативною інформацією, їх участь в розробці політики на глобальному рівні має важливе значення для прив'язки політики до реалій на місцях. На рівні країни неурядові організації беруть участь у діяльності кластерів, щоб виключити дублювання програм і допомогти розробити стратегію на рівні країни у своїх секторах. У 2014 р. за участю міжнародної система підготовки та реагування в Україні було створено кластери, очолювані агентствами ООН, і до складу яких увійшли різні організації, які надають гуманітарну допомогу: кластери захисту, освіти, охорони

здоров'я та харчування, водопостачання, продовольчої безпеки та засобів існування, забезпечення житлом та надання притулку тощо [1]. Ці сектори/кластери працюють по усій країні, акцентуючи увагу на ситуації на Сході України, територіях, близьких до «лінії зіткнення» та тимчасово окупованих територій. Зрозуміло, що щільність організацій, діючих в Донецькій та Луганській областях, є найвищою:

Табл. Регіональна присутність партнерів Глобального плану гуманітарного реагування (ПГР) станом на січень 2018 р. [18]

Області України	Освіта	Продовольча безпека та засоби до існування	Охорони здоров'я та харчування	Захист*	Забезпечення житлом та надання притулку	Водопостачання
Черкаська		1		6	1	
Чернігівська		3		5	1	
Чернівецька		1		4		
Дніпропетровська		5	1	14	3	
Донецька, зокрема: - на тимчасово окупованих територіях, де діяльність призупинено з середини липня 2015 р.;	11	20	6	44**	13**	11
- на державній території	6	3	2	***	4	5
Івано-Франківська		1		4	1	
Харківська		5	1	29	3	
Херсонська		2		8	1	1
Хмельницька		1		3	1	
Кіровоградська		1		5	1	
м.Київ		3	1	14		
Київська		3		9	3	
Луганська, зокрема: - на тимчасово окупованих територіях, де діяльність призупинено з середини липня 2015 р.;	13	16	4	37**	11**	6
- на державній території	4	1	1	***	2	2
Львівська		1		10	2	
Миколаївська		1		5	1	
Одеська		2		9	1	
Полтавська		3		7	1	

Рівненська		1		5		
Сумська		3		6	1	
Тернопільська		1		4	1	
Вінницька				10	1	
Волинська		1		5	1	
Закарпатська		1		5	1	
Запорізька		5	1	21	5	1
Житомирська		1		7	1	

* Дані кластеру включають відомості, що містяться в підгрупах гендерного насильства, мінного звіту та захисту дітей

** Лише партнери, що працюють у районах, контрольованих урядом Донецької та Луганської областей

*** Дії, зазначені на тимчасово окупованій території), в основному призупинено з середини липня 2015 року

Примітки: Деякі партнери можуть працювати в обох областях (уряд та недержавний контроль), і їх можна враховувати кілька разів

У лютому 2015 року ООН і уряд приступили до здійснення Плану гуманітарного реагування (далі – ППР) для України. 4 грудня 2017 року Гуманітарний координатор системи Організації Об'єднаних Націй (ООН) в Україні презентував План гуманітарного реагування (ППР) на 2018 рік, метою якого було надання критично важливої гуманітарної допомоги та захисту для 2,3 мільйона людей протягом 2018 року [17].

У 2014 р. була визначена попередня адміністративна-територіальна зона відповідальності гуманітарних організацій:

Донецька область - ВООЗ, ЮНІСЕФ, Міжнародний комітет Червоного Хреста (далі - МКЧХ), Місія спостерігачів з прав людини в Україні, Міжнародний медичний корпус, Армія Спасіння України, Міжнародний фонд «Відродження», «Лікарі без кордонів», Міжнародний фонд Chiricli, благодійна організація Caritas Ukraine;

Луганська область - ВООЗ, ЮНІСЕФ, МКЧХ, «Лікарі без кордонів», Міжнародний фонд Chiricli [20].

Зрозуміло, що за більше ніж чотири роки війни ситуація постійно змінювалась, і сьогодні в Донецькій та Луганській областях вирішують проблеми нагальних гуманітарних потреб велика кількість Міжнародних неурядових організацій, зокрема: MSF – Лікарі без кордонів, Austrian Red Cross – Австрійський Червоний Хрест, National Red Cross Society – Товариство Червоного Хреста, ADRA – Адвентистське агентство допомоги та розвитку, Mercy Corps – Корпус Милосердя, DRC + DDG – Данська рада у справах біженців + Данська група з розмінування, ACF – Дії проти голоду, NRC – Норвезька рада у справах біженців, PCPM – Польський центр міжнародної допомоги, «Людина в біді» (People In Need - PIN), GOAL – Глобальна організація союзницького лідерства, MDM – Лікарі світу, HAI – Міжнародна організація з допомоги літнім людям, TDH – Земля людей, SOS Children Village – СОС Дитячі містечка, Caritas and Catholic Relief Services (2 different org, but work mostly together) – Карітас та Католицька служба допомоги (2 різні організації, однак працюють переважно разом), USAID – Агентство США з міжнародного розвитку, Arche nova – ініціатива для людей в потребі, Доркас, HelpAge International, Міжнародна неурядова організація з питань безпеки (INSO), «Прем'єр Уржанс Інтернасьональ (ПУІ), Угорська екуменічна служба допомоги (Hungarian Interchurch Aid), ASB (Arbeiter-Samariter-Bund), Première Urgence-Aide

Médicale Internationale (PU-AMI) та інші [3, 7]. Докладніше про діяльність міжнародних, національних та місцевих урядових та неурядових організацій, фондів та центрів, що діють в Україні, можна дізнатись з інфографіки їх оперативної присутності, представленої Управлінням з координації гуманітарних питань ООН за червень 2018 р. [18]. Крім того, за сприяння Управління ООН з координації гуманітарних справ у квітні було укладено «Довідник гуманітарних організацій у Донецькій та Луганській областях», інформацію до якого було надано самими гуманітарними організаціями [3].

Діяльність МНО охоплює майже усі напрями та ділянки гуманітарних потреб, які відповідають загальному плану гуманітарного реагування (ПГР) в галузі захисту цивільного населення від наслідків бойових дій, які не припиняються, від мінної загрози, захисту його прав та відновлення доступу до гуманітарних товарів та послуг, надання екстреної допомоги (екстрений ремонт житла, невідкладна медична допомоги, водо- та енергопостачання) тощо [8].

Влітку 2015 р. окупаційна адміністрація тимчасово окупованих окремих територій Донецької та Луганської області розпочала кампанію проти діяльності там міжнародних гуманітарних організацій. Фактично усім МНО відмовили в акредитації з вимогою залишити території самопроголошених республік. Зокрема, окупаційна влада Луганська відмовила в акредитації десяти з 11 іноземних гуманітарних організацій «з тих чи інших причин» [5].

Найбільш великою міжнародною організацією, яка діяла саме на окупованих територіях та допомагала їх жителям була чеська організація «Людина у біді», щотижня забезпечуючи продуктами та іншою допомогою до 5 тис. осіб (за обсягами гуманітарної допомоги на окупованих територіях поступалася лише мабуть гуманітарному фонду Ріната Ахметова «Допоможемо»). Але, як зазначають, експерти, ця допомога вкрай негативно діяла на «імідж народних республік», доводячи неспроможність їх «керівництв» елементарно забезпечити людей усім найнеобхіднішим, тому поступово на гуманітарні організації розпочався справжній наступ та заборона [11]. Восени окупаційна влада так званої «ДНР» скасувала ліцензію «Лікарів без кордонів» та гуманітарної місії ООН. У листопаді 2016 р. було позбавлено акредитації МНО «Людина в біді». Підставою заборони діяльності цієї організації та відкликанням раніше виданої ліцензії назвали те, що нібито організація створювала корупційні схема розподілу гуманітарної допомоги (що ж, майже по Фрейду). Врешті-решт у березні 2017 р. був заборонений і Гуманітарний штаб «Допоможемо». Отже, можна цілком погодитись з експертами, які пояснюють кампанію проти міжнародних гуманітарних місій та організацій складовою кампанії створенням образу ворога у вигляді Заходу та України. У свідомості мешканців так званих «народних республік» їхніми рятівниками повинна виступати лише РФ. Окрім того, гуманітарна допомога вщент руйнувала запевнення окупаційної адміністрації про начебто зростаючий рівень життя в «народних республіках», тому її «керівники» й вдалися до ізоляції від світу цих територій, щоб приховати реальну ситуацію. На думку координатора волонтерської організації з допомоги переселенцям "Краматорськ SOS", радника міністра соціальної політики Олександра Ворошкова, який безпосередньо контактує з представниками гуманітарних місій, пропаганда в «республіках» спрямована на те, щоб довести, що все в них добре. Наявність же міжнародних місій та їхні об'єктивні оцінки цьому, звичайно, заважають. З іншого боку, безумовно, має місце створення з міжнародних місій образу ворога, у який безкоштовна допомога ніяк не вкладається, зазначає О. Ворошков. З цим погоджується і координатор «Донбас SOS» Олександр Горбатко: «Знову в хід пішли страхіття часів "холодної війни". Мовляв, міжнародні організації - це таємні агенти та шпигуни Америки та Європи, яких потрібно позбавитись», - каже активіст [5].

Місія міжнародних неурядових організацій полягає не тільки у наданні «матеріалізованої» гуманітарної допомоги. На думку авторів, саме під час конфліктів вони виконують роль так званого соціального «адаптера». Розгублена, у відчаї від перманентних загроз людина, зневірена у можливості владних інститутів її захистити, отримує не тільки продукти харчування та ліки, але й таку необхідну частку турботи, оформлену в надію, що вона не залишиться сам на сам зі своїм горем, що їй допоможуть. Міжнародний статус організації градус цієї довіри значно підвищує (згадаймо усталений для народжених в СРСР іронічний, але з завжди прихованою надією вислів – «заграница нам поможет»). Через довіру (а згодом та в ідеалі – участь) до неформальних інститутів (спочатку міжнародних, потім – власних) виховується громадянське суспільство, яке змінює незадовільні формальні інститути, що є запорукою не декларованої, а реальної демократії. Недарма російські куратори заборонили на тимчасово окупованих територіях діяльність будь-яких гуманітарних місій та недержавних організацій, щоб у населення не виникало не тільки асоціацій з можливою допомогою «ззовні», але й досвіду спілкування з «агентами» демократії. Цікаво, що спочатку з гуманітарних наборів Червоного Хреста та Гуманітарного штабу «Допоможемо» зривали наліпки з логотипами, щоб вони не «заважали» формувати у місцевого населення стійкий «донбаський» синдром – допомогти йому може тільки російський гуманітарний конвой. Колишній так званий «глава» Донецької окупаційної адміністрації О.Захарченко, пояснюючи на прес-конференції 14 березня 2017 р. заборону діяльності гуманітарного штабу Р.Ахметова «Допоможемо», прямо заявляв: «Альтернативний фонд гуманітарної допомоги вже існує – це та допомога, яка надається з Російської Федерації» [4]. Але ввести в оману населення, яке на слух визначає калібр зброї, а на вигляд пакунку – звідки продуктивний набір, виявилось неможливим. Та й зайві свідки «іхтамнетів» у вигляді міжнародних волонтерів також були зовсім непотрібні.

Отже, діяльність міжнародних організацій, які виконують гуманітарну місію може підготувати населення окупованих територій, яке постійно залякується терором, «коли прийде Україна»: «Там будет устроена резня. Мы этого не сможем допустить и никогда не допустим», - заявив Путін, виступаючи на сесії міжнародного дискусійного клубу «Валдай» у жовтні 2017 р., [14] (прийом, у свій час, використовуваний нацистської окупаційної владою), до появи миротворчої місії, яка здійснюватиме функції міжнародної перехідної адміністрації – фактично функції держави. Враховуючи особистий досвід авторів спілкування із громадянами України на окупованій території, можна говорити про певну довіру до статусу «міжнародний(на)», що в очах заляканої людини виступає певною гарантією дотримання гуманітарного права. Тому в планах розробки Міністерством з питань тимчасово окупованих територій свого бачення миротворчої місії на Донбасі, особливо, що стосується її цивільного компоненту, цілком доречно враховувати досвід роботи в регіоні міжнародних неурядових організацій, які безпосередньо контактують з місцевим населенням, обізнані з місцевою специфікою.

Врешті-решт, сам факт присутності в зоні конфлікту міжнародних організацій, зокрема неурядових, «нагадує» міжнародній спільноті, яка «втомилась» від України, що на Донбасі, в центрі Європи існує загарбана агресором територія, «лінія зіткнення», по обидві сторони якої гинуть люди та руйнуються міста.

Список використаної літератури

1. Агенції ООН зустрілися із представниками української влади для обговорення гуманітарних потреб [Електронний ресурс] // UNISCEF-Україна. – 2014. – 8 липня. - Режим доступу : https://www.unicef.org/ukraine/ukr/media_26365.html ; Ahentsii OON zustrilysia iz predstavnykamy ukrainskoï vlady dlia obhovorennia humanitarnykh potreb

[Elektronnyi resurs] // UNISEF-Ukraina. – 2014. – 8 lyupnia. - Rezhym dostupu : https://www.unicef.org/ukraine/ukr/media_26365.html

2. Аракелова І. О. Гуманітарна допомога міжнародних організацій-донорів постраждалим від воєнного конфлікту в Україні / І. О. Аракелова // Менеджер. - 2016. - № 1. – С. 18-26 ; Arakelova I. O. Humanitarna dopomoha mizhnarodnykh orhanizatsii-donoriv postrazhdalym vid voiennoho konfliktu v Ukraini / I. O. Arakelova // Menedzher. - 2016. - № 1. – S. 18-26.

3. Довідник гуманітарних організацій у Донецькій та Луганській областях [Електронний ресурс] / Управління ООН з координації гуманітарних справ. – Режим доступу : https://pravovoi-donbass.org.ua/wp-content/uploads/2018/06/Довідник-гуманітарних-організацій_23Apr2018.pdf ; Dovidnyk humanitarnykh orhanizatsii u Donetskii ta Luhanskii oblastiakh [Elektronnyi resurs] / Upravlinnia OON z koordynatsii humanitarnykh sprav. – Rezhym dostupu : https://pravovoi-donbass.org.ua/wp-content/uploads/2018/06/Dovidnyk-humanitarnykh-orhanizatsii_23Apr2018.pdf

4. Захарченко А. Деятельность фонда «Поможем» запрещена на территории ДНР [Електронний ресурс] : [Видео выступления] / А. Захарченко. – Электрон. видеоданные (1 файл : 6 мин 54 сек.). – Донецьк, 14 марта 2017 г. – Режим доступа : https://www.youtube.com/watch?time_continue=5&v=cy3sE8vTIRU , свободный. – Название с экрана. – Русский язык. – Канал пользователя : Министерство информации ДНР. – Проверено 10.12.2018 ; Zakharchenko A. Deyatel'nost' fonda «Pomozhem» zapreshchena na territorii DNR [Yeletkronniy resurs] : [Video vystupleniya] / A.Zakharchenko. – Elektron. videodannye (1 fayl : 6 min 54 sek.). – Donetsk, 14 marta 2017 g. – Rezhim dostupa : https://www.youtube.com/watch?time_continue=5&v=cy3sE8vTIRU , svobodnyy. – Nazvanie s ekrana. – Russkiy yazyk. – Kanal polzovatelya : Ministerstvo informatsii DNR. – Provereno 10.12.2018

5. Купріянова І. Хто і чому не хоче міжнародну гуманітарну допомогу в "ЛНР" / І.Купріянова // Deutsche Welle. – 2015. – 29 вересня. – Режим доступу : <https://www.dw.com/uk/хто-і-чому-не-хоче-міжнародну-гуманітарну-допомогу-в-лнр/a-18743036> ; Kupriianova I. Khto i chomu ne khoche mizhnarodnu humanitarnu dopomohu v "LNR" / I. Kupriianova // Deutsche Welle. – 2015. – 29 veresnia. – Rezhym dostupu : <https://www.dw.com/uk/khto-i-chomu-ne-khoche-mizhnarodnu-humanitarnu-dopomohu-v-lnr/a-18743036>

6. Міжнародний Комітет Червоного Хреста [Електронний ресурс] // Постійне представництво України при відділенні ООН та інших міжнародних організацій у Женеві. – Режим доступу : <https://geneva.mfa.gov.ua/ua/ukraine-io/red-cross> ; Mizhnarodnyi Komitet Chervonoho Khresta [Elektronnyi resurs] // Postiine predstavnytstvo Ukrainy pry viddilenni OON ta inshykh mizhnarodnykh orhanizatsii u Zhenevi. – Rezhym dostupu : <https://geneva.mfa.gov.ua/ua/ukraine-io/red-cross>

7. Міжнародні організації, які діють у Луганській області [Електронний ресурс] // Луганська обласна військово-цивільна адміністрація. – 2016. – Режим доступу : http://loga.gov.ua/oda/press/news/dep_ved/mizhnarodni_organizaciyi_yaki_diyut_u_luganski_u_oblasti ; Mizhnarodni orhanizatsii, yaki diiut u Luhanskii oblasti [Elektronnyi resurs] // Luhanska oblasna viiskovo-tyvilna administratsiia. – 2016. – Rezhym dostupu : http://loga.gov.ua/oda/press/news/dep_ved/mizhnarodni_organizaciyi_yaki_diyut_u_luganski_u_oblasti

8. Огляд гуманітарних потреб України 2018 [Електронний ресурс]. - Режим доступу : https://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/ukraine_humanitarian_needs_overview_2018_ukr_20171130.pdf ; Ohliad humanitarnykh potreb Ukrainy 2018 [Elektronnyi resurs]. -

Rezhym dostupu :
https://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/ukraine_humanitarian_needs_overview_2018_ukr_20171130.pdf

9. Офіс ООН з координації гуманітарних питань (ОКГП) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.unocha.org/> ; Ofis OON z koordynatsii humanitarnykh pytan (OKHP) [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu : <https://www.unocha.org/>

10. Постійний Координатор системи ООН [Електронний ресурс] // Представництво ООН в Україні. - Режим доступу : <http://www.un.org.ua/ua/oon-v-ukraini/postiinyi-koordynator-systemy-oon> ; Postiinyi Koordynator systemy OON [Elektronnyi resurs] // Predstavnytstvo OON v Ukraini. - Rezhym dostupu : <http://www.un.org.ua/ua/oon-v-ukraini/postiinyi-koordynator-systemy-oon>

11. Пристрасті по гуманітарці, або чому в ДНР стає менше гуманітарної допомоги [Електронний ресурс] // Антикризисний медіа-центр. - 2018. - 19 липня – Режим доступу : <http://xn--80aug4b.xn--j1amh/pristrasti-po-gumanitartsi-abo-chomu-v-dnr-staye-menshe-gumanitarnoyi-dopomogi/> ; Prystrasti po humanitartsi, abo chomu v DNR stae menshe humanitarnoi dopomohy [Elektronnyi resurs] // Antykryzovyi media-tsentr. - 2018. - 19 lypnia – Rezhym dostupu : <http://xn--80aug4b.xn--j1amh/pristrasti-po-gumanitartsi-abo-chomu-v-dnr-staye-menshe-gumanitarnoyi-dopomogi/>.

12. Про особливості державної політики із забезпечення державного суверенітету України на тимчасово окупованих територіях у Донецькій та Луганській областях [Електронний ресурс] : Закон України № 2268-VIII від 18 січня 2018 р. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2268-19> ; Pro osoblyvosti derzhavnoi polityky iz zabezpechennia derzhavnoho suverenitetu Ukrainy na tymchasovo okupovanykh terytoriiakh u Donetskii ta Luhanskii oblastiakh [Elektronnyi resurs] : Zakon Ukrainy № 2268-VIII vid 18 sichnia 2018 r. – Rezhym dostupu : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2268-19>

13. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 13 квітня 2014 року "Про невідкладні заходи щодо подолання терористичної загрози і збереження територіальної цілісності України" : Указ Президента України № 405/2014 від 14 квітня 2014 р. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/405/2014> ; Pro rishennia Rady natsionalnoi bezpeky i oborony Ukrainy vid 13 kvitnia 2014 roku "Pro nevidkladni zakhody shchodo podolannia terorystychnoi zahrozy i zberezhenntia terytorialnoi tsilisnosti Ukrainy" : Ukaz Prezydenta Ukrainy № 405/2014 vid 14 kvitnia 2014 r. – Rezhym dostupa : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/405/2014>

14. «Там будет устроена резня»: Путин заявил, что не допустит закрытия границы с оккупированным Донбассом [Электронный ресурс] // UNIAN. – 2017. – 19 жовтня. – Режим доступу : <https://www.unian.net/politics/2197156-putin-zayavil-chto-ne-dopustit-zakryitiya-granitsyi-s-okkupirovannyim-donbassom.html> ; «Tam budet ustroena reznya»: Putin zayavil, chto ne dopustit zakryitiya granitsy s okkupirovannym Donbassom [Elektronnyy resurs] // UNIAN. – 2017. – 19 zhovtnya. – Rezhim dostupa : <https://www.unian.net/politics/2197156-putin-zayavil-chto-ne-dopustit-zakryitiya-granitsyi-s-okkupirovannyim-donbassom.html>

15. Хендель Н. Діяльність міжнародних організацій в Україні з надання допомоги населенню в умовах антитерористичної операції // Українська Революція гідності, агресія РФ і міжнародне право : кол. моногр. / заг. ред. О. В. Задорожній. – Київ : К.І.С., 2014. – С. 802-814 ; Diialnist mizhnarodnykh orhanizatsii v Ukraini z nadannia dopomohy naseleenni v umovakh antyterorystychnoi operatsii // Ukrainaska Revoliutsiia hidnosti, ahresiia RF i mizhnarodne pravo : kol. monohr. / zah. red. O. V. Zadorozhnii. – Kyiv : K.I.S., 2014. – S. 802-814.

16. Building a Better Response. Полное содержание, август 2017 [Электронный ресурс]. - Режим доступа : https://www.buildingabetterresponse.org/pluginfile.php/49076/mod_resource/content/4/BBR%20Script%20_%20Russian.pdf ; Building a Better Response. Polnoe soderzhanie, avgust 2017 [Elektronnyy resurs]. - Rezhim dostupa : https://www.buildingabetterresponse.org/pluginfile.php/49076/mod_resource/content/4/BBR%20Script%20_%20Russian.pdf
17. Ukraine 2018 Humanitarian Response Plan (HRP) [Electronic resource]. – Mode of access : <https://www.humanitarianresponse.info/en/operations/ukraine/document/ukraine-2018-humanitarian-response-plan-hrp>
18. Ukraine: 3W Operational Presence – as of 30 June 2018 [Electronic resource]. – Mode of access : https://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/3w_overview_partners_30_june_0.pdf
19. Ukraine: Humanitarian Bulletin [Electronic resource]. - 2018. - Issue 27. – 1 July – 31 August. - Mode of access : <https://www.humanitarianresponse.info/en/operations/ukraine/document/ukraine-humanitarian-bulletin-issue-27-1-july-%E2%80%9331-august-2018>
20. Ukraine: Who does What Where: Health (as of 15 July 2014) [Electronic resource]. – Mode of access : http://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/ukr_3w_health_20140715%20v7.pdf
- Стаття надійшла до редакції 06.10.2018 р.

I. Gridina, V. Makarenko

HUMANITARIAN ACTIVITY OF INTERNATIONAL NON-GOVERNMENTAL ORGANIZATIONS IN THE DONETSK AND LUGANSK REGIONS IN TIME OF HOLDING THE ANTI-TERRORIST OPERATION AND OPERATION OF THE UNIONED FORCES

The study is analyzed the activities of international non-governmental organizations exercising it under conditions of military confrontation in the East of Ukraine. Their ability not only to provide material assistance to the victims of the war, but also to help the population in traumatic conditions to develop worthy survival strategies is emphasized.

The necessity of attracting the international non-governmental organizations is justified, because of their work experience at conflict points, coordination of joint actions together with government and public institutions regarding the elimination of the conflict's consequences, stabilization of the situation in conditions of deepening the humanitarian catastrophe as a result of the continuation of the military conflict and uncertainty with the terms and means of its settlement in the East of Ukraine.

The difficulties by international non-governmental organizations during realization humanitarian functions in temporarily occupied territories are outlined.

It is concluded that the mission of international non-governmental organizations may consist on not only of the provision of "materialized" humanitarian assistance but also in adaptation of the victims of the war to the events of the transition during the conflict settlement.

Key words: *international non-governmental organizations, UN Office for the Coordination of Humanitarian Affairs, temporarily occupied territories of Donetsk and Lugansk region, anti-terrorist operation, operation of united forces.*